

Normkritisk

granskning av Skane.se

Rapport Normkritisk granskning av skane.se

17 december 2015

Maria Jacobson, Journalistica

Kortversion redigerad

12 februari 2016

Margot Nilsson

Kortversion av NORMKRITISK GRANSKNING AV SKANE.SE

Innehåll

Politiskt uttalande	3
Sammanfattning	4
Resultat - exempel ur granskningen	5
Bilder.....	5
Hur ser normerna ut på skane.se?	9
Könsnorm	9
Norm om funktionalitet.....	10
Norm om svenskhet	10
Norm om religiositet	10
Heteronorm	10
Åldersnorm	10
Medelklassnorm	10
Vad händer nu?	11
NORMKRITISK CHECKLISTA	11
Begrepp och definitioner	12

Politiskt uttalande

Skåne ska vara en inkluderande region att leva, bo och arbeta i. Därför är det viktigt att Region Skåne arbetar utifrån ett jämlikhetsperspektiv, för allas lika rättigheter och möjligheter och mot diskriminering.

Vårt arbete ska utgå från de konventioner som Sverige har skrivit under när det gäller mänskliga rättigheter. Ett aktivt arbete för lika rättigheter och möjligheter gagnar våra medarbetare, patienter och samarbetspartners. Och i förlängningen påverkar detta också alla våra medborgare, oavsett vilken relation de har till Region Skåne.

Märta Stenevi (MP)
ordförande i personalnämnden

Sammanfattning

Normer – synliga, osynliga och outtalade – spelar en stor roll för hur människor skildras i olika medier. Även till synes neutral information kan rymma dolda normer och informella maktstrukturer. Ofta är normer så självklara att de inte uppfattas som regler, utan som något naturligt men när någon, eller något, bryter mot normen händer två saker; normen synlig och den som bryter mot normen blir avvikande. Det handlar om makt. Ett ”vi och dom”-tänkande upprättas. I många fall sker det omedvetet. ”Vi” ifrågasätts sällan, medan ”dom” ofta ses som problem. För att komma åt detta är normkritik användbart. Normkritik är att ifrågasätta det som tas för givet – att kritiskt granska det vardagliga, det ”normala”, det som uppfattas som självklart.

Personalnämnden beslutade 2015-05-13 om en normkritisk granskning av skane.se för att se hur regionens största plattform förhåller sig till normer. Webbplatsen bör inte skildra människor i bild och text som stereotyper utan ska spegla mångfalden som finns i Skåne.

Maria Jacobson, Journalistica fick uppdraget att göra granskningen av skane.se och tittade på sidan utifrån kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Granskningen utgår från ett normkritiskt perspektiv och från medieteorin om representation och stereotypa skildringar och gjordes under hösten 2015. Totalt har 130 skärmbilder, styrdokument och policyer rörande bland annat jämlikhet, mänskliga rättigheter, varumärke och kommunikation undersökts och resultatet är en 48-sidig rapport som riktar sig till Region Skånes kommunikatörer.

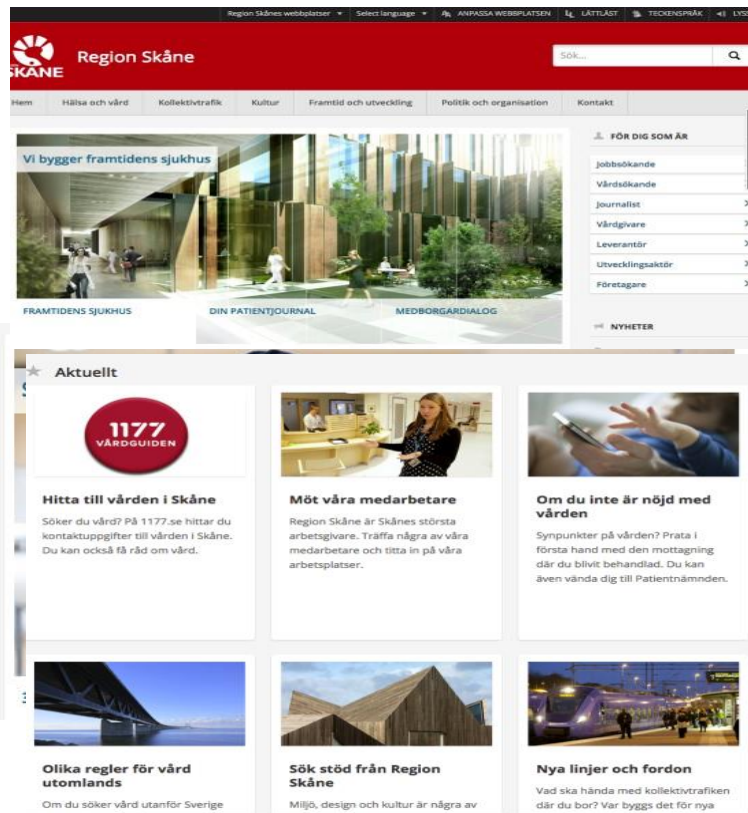
Denna utgåva är en kortare variant av rapporten och vänder sig främst till medborgare och övriga medarbetare i Region Skåne. Här ingår delar av granskningsresultatet och en manual om hur regionens arbete med kommunikation bör se ut för att vara så inkluderande som möjligt.

Granskningen kommer fram till följande slutsatser:

- Skane.se uppfyller inte målet om att spegla mångfalden i Skåne under tiden för undersökningen.
- Kvinnor dominerar sidan, vilket inte speglar Skånes befolkning.
- Vissa befolkningskategorier var underrepresenterade eller osynliggjorda, som hbtq-personer, personer med funktionsnedsättning och personer med olika hudfärg.
- Människor på bild på skane.se är oftast anonyma och bilderna framstår i många fall som genrebilder. Det finns dock också personliga och uttrycksfulla bilder på webbplatsen, som bär varumärkets idé om att vara välkomnande och inkluderande. Denna typ av bilder borde användas mer.
- Det finns också mindre formella texter, som signalerar välkomnande. Exempelvis om medarbetare i regionen.
- Sidan signalerar mångfald kring tillgänglighet för personer med olika funktionsförmågor men bör jobba mer med att vara språkligt tillgänglig.
- Skane.se påminner om andra politiskt styrda organisationers webbplatser till sin uppbyggnad och utformning med både en jämlikhetsambition och en institutionell prägel.

Resultat - exempel ur granskningen

Bilder

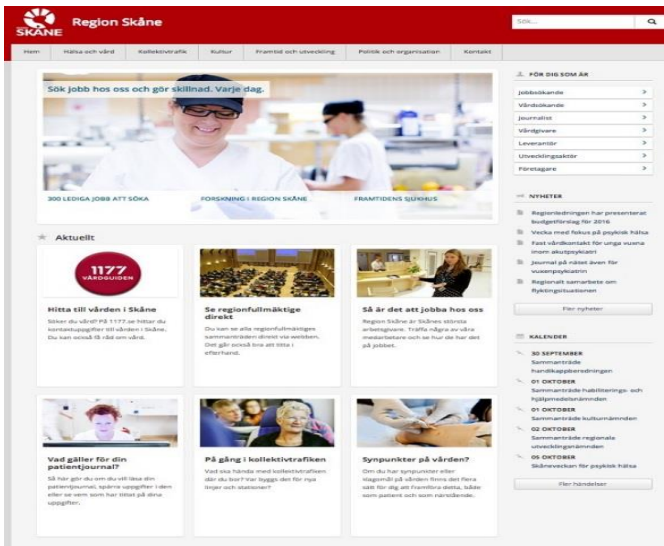

Startsidan 2015-08-19

Vid denna tidpunkt domineras startsidan av digitalt skapad bild och rubriken Vi bygger framtidens sjukhus.

- Människorna på bilden syns på långt håll, vilket skapar en viss distans till den som betraktar.
- Med undantag av några personer klädda i vitt, vilket kan förknippas med vårdmiljö, finns ingen direkt koppling till sjukhus eller vård. Snarare känns miljön anonym.
- Personer med olika typer av funktionsförmågor har tillgång till sidan, som finns som synanpassad, lättläst, på teckenspråk och för lyssning.
- De nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli, romska och samiska saknas.

Kortversion av NORMKRITISK GRANSKNING

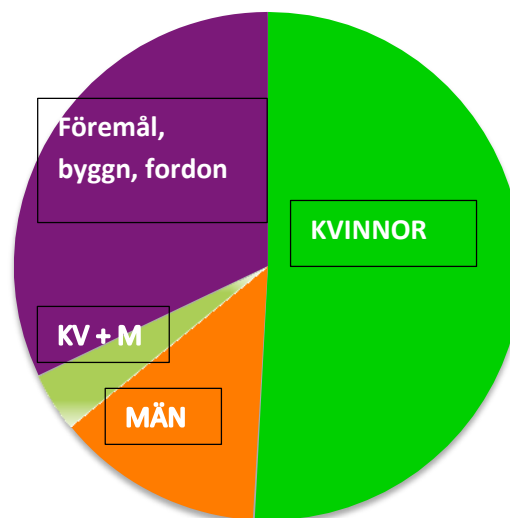
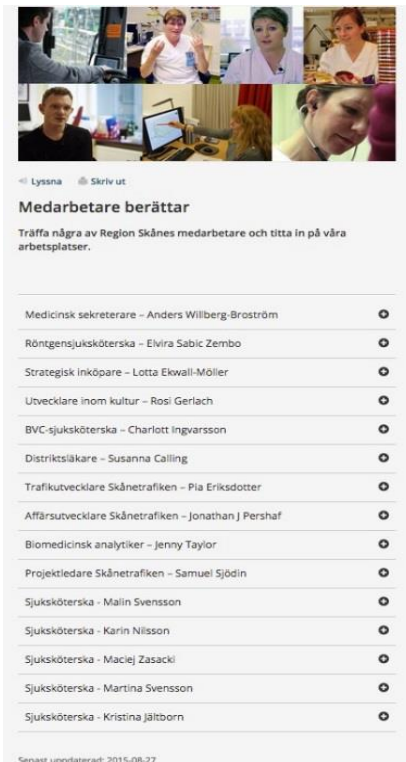
- Betydligt fler människor på startsidans bild och flera av dem på nära håll. Sidan ger ett mer livligt intryck.
- Majoriteten är kvinnor med ljus hudfärg i olika åldrar, men som helhet speglar startsidan den här dagen inte någon stor mångfald gällande kön och etnicitet. Dock är en av bilderna på kvinnor (boxbild) utbytt mot en bild på en man dagen därpå, 2015-10-01.
- Det är svårt att uttala sig om funktionalitet och sexualitet utifrån startsidans bilder. Ingenting på startsidan signalerar dock att det finns hbtq-personer i Skåne.
- I spalten till höger, under rubriken Nyheter, finns flera rubriker med anknytning till psykisk hälsa. Här finns utrymme att signalera större mångfald genom att lyfta fram medborgargrupper som ofta är osynliga i mediasammanhang.

- Varje kalenderhändelse behöver inte ha rubrikordet **Sammanträde** först. Det kan vändas till mer aktiv form: **Handikappberedningen sammanträder, Kulturnämnden sammanträder**. Eller varför inte lyfta upp någon fråga som ska tas upp på sammanträdet? Var och en av ämnesnämnderna och beredningarna kan engagera olika medborgare. Upprepningen av ordet sammanträde signalerar ”de sitter mest i möten”.
- En fråga som gäller regionen som organisation, snarare än skane.se, är hur begrepp används. Handikappberedningen har behållit termen *handikapp*, som i stort tagits bort i nationella officiella dokument till förmån för *funktionsnedsättning* när det handlar om individer respektive *funktionshinder* när det gäller hinder i miljön.
- En enhetlig terminologi inom organisationen kan visa på medvetenhet om språkets normgivande funktion samt på att denna medvetenhet finns integrerad på organisationens olika nivåer.
- Startsidan ger inte mycket utrymme till flyktingsituationen, som under granskningsperioden är väldigt aktuell. I spalten till höger finns en mindre rubrik: **Regionalt samarbete om flyktningorganisationen**. Skane.se skulle i högre grad kunna möta engagemanget hos medborgare i denna fråga. Det skulle också kunna locka nya besökare till skane.se.

Kortversion av NORMKRITISK GRANSKNING

- Inslag om kulturlivet saknas helt på startsidan denna dag.
- De valda bilderna berättar inte om platser i regionen utan används för att illustrera olika ämnen.
- Under boxen med rubriken **Så är det att jobba för oss** finns en rad namngivna medarbetare i regionen som får berätta om sina arbeten i text och bild. Här finns en normbrytande mångfald av personer i olika yrken som skulle kunna göra sidan levande.
- Även om det är önskvärt att alla förstår svenska ser det inte så ut i realiteten. För att nå och inkludera fler medborgare bör regionen identifiera vilka stora språkgrupper som finns i Skåne och översätta webbplatsens grundläggande material och samhällsinformation.

Diagrammet ovan visar nivå 1, det vill säga startsidan, och nivå 2, det vill säga nivån närmast under startsidan. Inräknat här är inte sidan **Medarbetare berättar**, som behandlas för sig.

- Kvinnodominansen är stor och det gäller också de personer som valts ut i **Medarbetare berättar**. Av 15 personer kan fyra läsas som män.
- Det kan också påpekas att det denna dag finns en stor majoritet ljushyade personer på bild. Det finns ingen uttalad hbtq-person eller något ämne som berör hbtq-området.
- Inte heller finns någon funktionsvarierad person.
- Exakt ålder kan vara svår att avläsa, men majoriteten läser jag som 30–50 år.
- Bland de personer som framträder under **Medarbetare berättar** finns dock ett antal personer som på något sätt bryter mot könsnormen. Det är den medicinska sekreteraren Anders Willberg-Broström och en av sjuksköterskorna, Maciej Zasacki, som båda kan läsas som män i kvinnodominerande yrken. Trafikutvecklaren Pia Eriksdotter kan också sägas bryta mot normen i det traditionellt maskulint kodade området trafik.
- Kvinnodominansen i skane.se:s bildmaterial kan bero på att det arbetar många kvinnor inom Region Skåne och att skane.se medvetet vill lyfta fram att regionen som arbetsplats är kvinnodominerad. Frågan är vad skane.se då signalerar till sina besökare – av vilka många också söker arbete – när det gäller jämställdhet. Samtidigt kan underrepresentationen av kategorin män innebära att besökare som uppfattar sig som

Kortversion av NORMKRITISK GRANSKNING

män anser att de inte har något att hämta på skane.se, eftersom det finns få möjligheter till identifikation.

Politiker träffar ungdomar på Österportgymnasiet i Ystad.

Läst Läst Teckenspråk Lyssna Skriv ut

Så kan du påverka

Om du vill engagera dig i och påverka den politiska processen i Region Skåne, finns det flera olika möjligheter.

Kontakta dina politiker

Du kan alltid kontakta Region Skånes politiker via telefon och mejl.

[Hitta dina politiker](#)

Engagera dig i ett politiskt parti

Under mandatperioden 2015-2018 styrs Region Skåne av Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Den politiska oppositionen består av Moderaterna, Folkpartiet, Centern, Kristdemokraterna, som kallar sig Alliansen och av Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna.

Här finns en bild som är tagen på plats i en situation där politiker träffar ungdomar på ett gymnasium i Ystad. Samtidigt är bilden liksom bildtexten helt anonymiserad, och den kunde varit tagen var som helst. Synd, när det inte är fråga om en genrebild. Vilka politiker? Vilka är ”ungdomarna”? Vad gjorde de under träffen?

En kan fundera över hur begreppet ”ungdomar” används i allmänhet och leka tankemässigt med det. Skulle det vara möjligt att ha en motsvarande bildtext som lyder: Politiker träffar medelålders på Willys i Ystad? Medelålders politiker träffar ungdomar? Politiker träffar gamlingar på boendet Rosenstjärnan? Politiker träffar män på biblioteket i Lomma? Politiker träffar judar i synagogan i Malmö? Politiker träffar funktionsnedsatta?

Skånes universitetssjukhus

International Logga in Kor

rt Patientinformation Verksamheter Vårdgivare och remittent Forskning Utbildning Jobba

Ir här: Startside / Verksamheter A-O / Centrum för sexuell hälsa

Centrum för sexuell hälsa

INTRUM FÖR SEXUELL HÄLSA
r patienter
r vårdgivare och remittent
s mer om sexuell hälsa

Vi arbetar för människors tillgång till en positiv och säker sexualitet. Vårt mål är att förhindra att hiv och andra sexuellt överförbara infektioner sprids, samt minska antalet oönskade graviditeter. [Läs mer om vår verksamhet här.](#)

Hos oss kan du bland annat få hjälp med:

- Testning och behandling av sexuellt överförbara infektioner som klämydia, gonorré och syfilis
- Testning och rådgivning gällande HIV
- Rådgivning om, och förskrivning av, preventivmedel och cellprovtagning
- Gratis vaccination mot Hepatit B för män som har sex med män
- Snabbtest avseende HIV för män som har sex med män
- Samtal med kurator/sexolog kring frågor som rör sexualitet och sexuell hälsa
- Säkrare sex-rådgivning

Alla besök hos oss är bokade, de flesta är gratis. [Mer information inför ditt besök.](#)

Välkommen som patient till oss!

Vi är HBTQ-certifierade genom RFSL!

Certifieringen innebär att hela personalen har gått en utbildning i bemötande, värdegrundsfrågor, förhållningsätt och färdkunskap utifrån ett hbtq-perspektiv.

- Hbtq-perspektivet är svårt att hitta på skane.se. Det finns inget som ger signaler om att det i regionen finns hbtq-kompetens eller någon verksamhet riktad till hbtq-samhället.
- En sökning på termen ”hbt” på skane.se 2015-10-07 ger endast en (1) träff.
- Ett sätt att synliggöra hbtq-området på skane.se är att på startsidan lyfta fram att flera enheter i regionen satsat på hbt-kompetens.
- Ett minimikrav är att publicera informationen under Hitta mottagning <http://www.skane.se/Halsa-och-varld/Sa-soker-du-varld/Hitta-mottagning>

Kortversion av NORMKRITISK GRANSKNING

VÅRT UPPDRAG INOM
KOLLEKTIVTRAFIK

Mål för kollektivtrafiken

Så styrs kollektivtrafiken

Kommersiell kollektivtrafik

Trafiksamarbeten

Kollektivtrafik tillgänglig för funktionsnedsatta

Lättläst Teckenspråk Lyssna Skriv ut

Kollektivtrafik tillgänglig för funktionsnedsatta

Alla ska ha möjlighet att använda kollektivtrafiken i Skåne. Senast 2025 ska hela den samhällsfinansierade kollektivtrafiken vara tillgänglighetsanpassad.

Region Skåne gör stora ansträngningar för att alla ska kunna använda den samhällsfinansierade kollektivtrafiken – Skånetrafiken. Våra tillgänglighetsanpassningar riktar sig främst till personer med nedsatt rörelseförmåga eller synnedsättning.

Bussar

I september 2015 kommer alla Skånetrafikens bussar att vara tillgänglighetsanpassade.

Den stora utmaningen är att anpassa alla hållplatser. Inom de skånska tätorterna ansvarar kommunerna för den fasta infrastrukturen och därmed också för hållplatserna, och på de regionala vägarna bär staten och Trafikverket ansvaret. Region Skåne söker samverkan för att anpassa alla hållplatser.

- Besökare på skane.se får snabbt associationer till funktionsvariationer genom de olika tillgänglighetsmedel som finns överst på startsidan. Dessa kan gärna göras större och mer synliga.
- Under fliken *Kollektivtrafik* finns en särskild knapp med rubriken **Kollektivtrafik tillgänglig för funktionsnedsatta**. Rubriken på nivå 3 lyder likadant. Ordet funktionsnedsatta är mindre lyckat i det här sammanhanget. Det låter utpekande. Det är också allmänt känt att tillgänglighet gagnar de allra flesta, oavsett funktionsvariation, exempelvis resenärer med barnvagn eller de som använder kryckor, permanent eller tillfälligt. En knapprubrik/rubrik som **Tillgänglighet i kollektivtrafiken** är signal nog.
- Det bör förklaras varför Skånetrafiken har valt ut rörelseförmåga och synnedsättning som prioriterat i tillgänglighetsarbetet. Texten anger inledningsvis att ”alla” ska ha möjlighet att använda kollektivtrafiken, för sedan att snabbt ta tillbaka det och berätta att vissa prioriteras.
- En reflektion är att bilden på skane.se kan uppfattas både som tydlig i sin avsikt att berätta om tillgänglighet och som en slentrianmässig, stereotyp symbolbild.

[Hur ser normerna ut på skane.se?](#)

Könsnorm

Ett vanligt mönster i medierna är att män skildras som aktiva och kvinnor som passiva. Män förekommer ofta som experter eller maktpersoner, medan kvinnor oftare får uttala sig som den ”vanliga människan”. På skane.se ser det något annorlunda ut. Där är kvinnor överrepresenterade i förhållande till andelen kvinnor i befolkningen i Skåne. Snarare speglar skane.se att kvinnor är i majoritet bland anställda i Region Skåne. I texterna på **Medarbetare berättar** på skane.se finns antydningar till normutvidgning i och med att några av de intervjuade på olika sätt bryter mot traditionella könsnormer.

Kortversion av NORMKRITISK GRANSKNING

Norm om funktionalitet

Personer med funktionsnedsättning skildras för det mesta som representanter för en grupp. Det är också sällsynt att personer med funktionsnedsättning får uttala sig eller finnas på bild i sammanhang som handlar om något annat än funktionalitet. När dessa personer skildras är det ofta med ett tycka-synd-om-perspektiv, ett offerperspektiv, alternativt med en välvillig ton där personens duktighet framhålls – hen har lyckats *trots* sin funktionsnedsättning. Undertexten antyder att personer med funktionsnedsättningar inte förväntas lyckas med något eller vara framgångsrika. Skane.se har valt att illustrera ett avsnitt om tillgänglighet i kollektivtrafiken med en rullstol – en symbol som kan uppfattas som tydlig men också som en stereotyp.

Norm om svenskhet

Utgångspunkten här är att det endast finns ett sätt att vara svensk på. Ibland talas det också om vithetsnormen. Föreställningen om svenskhet utgår till exempel ifrån att en ”riktig” svensk är vit. På skane.se finns en tendens att osynliggöra etnicitet genom att texter på temat ligger undanskymda och genom att det finns brister i språktillgänglighet. Vithet görs till norm bland annat på grund av att personer med ljus hy dominerar i bildmaterialet. Under hösten 2015 när denna granskning utförs, är information om flyktningmottagande och integrationsarbete sparsmakad, ämnen som skane.se skulle kunna göra till sina för att signalera att regionen agerar och är med i tiden och på ett enkelt sätt adressera frågor om mångfald och medborgarinitiativ.

Norm om religiositet

Religion som tema berörs inte närmare på skane.se.

Heteronorm

På skane.se är hbtq-området i det närmaste helt osynligt. Dock finns det i regionen vårdenheter som är hbt-certifierade, något som skane.se skulle kunna lyfta fram eftersom det är viktig information för hbtq-personer.

Åldersnorm

På skane.se bekräftas medelåldersnormen genom att majoriteten av personer på bild återfinns i arbetssituationer och i så kallad produktiv ålder. Äldre personer finns inte i någon större omfattning, vilket bekräftar den underrepresentation av äldre som också kan uppmätas i traditionella medier. Det finns undantag med enstaka bilder på barn och yngre personer.

Medelklassnorm

På skane.se – liksom på många andra myndigheters hemsidor – används du-tilltal. Det är en tilltalsstrategi för att öka begripligheten och göra språket jämlikt och mindre formellt. På vissa nivåer blir tilltalet också tydligare, men samtidigt kan andra konsekvenser uppstå. Vem är den tänkta läsaren – ”du:et” – som texten vänder sig till? Det finns en risk att du:et, normer och stereotyper sammanfaller. Om informationen ska vända sig exempelvis till personer med en funktionsvariation, vad ser du då framför dig? En rullstol? En transperson? En somalisk kvinna i 45-årsåldern? Det är värt att fundera över vem som inkluderas och eventuellt exkluderas när ett du används.

Det finns en motsättning mellan varumärkets värde *en välkomnande personlighet* och *du-tilltalet* som kan ses som en kommunikativ jämlikhetsstrategi och den bitvis *formella sakprosan* och ett *kantigt formspråk* som associerar till institutionell makt och byråkrati. I detta spänningsfält kan bilder bli betydelsefulla för vad som kommuniceras. På skane.se finns

Kortversion av NORMKRITISK GRANSKNING

flera mycket fina fotografier – exempelvis bilden på ”ungdomar” – som har potential att signalera medborgarskap, mångfald, respekt och öppenhet. De skulle i högre grad kunna lyftas fram för att levandegöra webbplatsen och välkomna besökaren.

Vad händer nu?

Förutom själva granskningen innehåller rapporten ”Normkritisk granskning av skane.se” förbättringsområden och en checklista för regionens kommunikatörer. Denna är tänkt att användas som hjälp för att tänka mer normkritisk för all kommunikation inom likarättsperspektivet i Region Skåne; webb, trycksaker, annonser med mera. Ett arbete har därför redan inletts utifrån de förbättringsområden som granskaren har konstaterat:

Bilder måste tydligare spegla mångfalden i Skåne och inte som nu då bilderna domineras av vita kvinnor, medan mörkhyade och hbtq-personer samt personer med funktionsnedsättning saknas.

Information bör översättas till fler språk.

Tilltalet kan vara mer inkluderande.

Information inom hbtq-området bör öka.

Faktasida om Region Skånes roll i mottagandet av flyktingar/asylsökande.

Rapporten är utskickad till samtliga Region Skånes kommunikatörer. Dessutom har granskaren själv haft en genomgång med regionens kommunikatörer. Arbetet kommer att pågå fortlöpande eftersom ett normkritiskt perspektiv fordrar insatser över tid.

NORMKRITISK CHECKLISTA

Hur ofta tänker du på din hudfärg? Din sexuella läggning?

Vilket kön du har? Din funktionalitet? Din klasstillhörighet?

Är du själv en del av mångfalden eller är du en som ska hantera mångfald och olikheter?

NÄR DU JOBBAR MED TEXT:

Vem är ”du:et” – den tänkta läsaren? Finns det flera tänkbara ”du”?

Vad får dig att välja ett särskilt ”du”? Finns det ett underförstått ”vi” i texten? Hur ser det i så fall ut?

Vem kommer till tals i texten? Vem kommer inte till tals? Vem eller vilka blir ihopklumpade i grupper?

Är informationen relevant för skåningar som är och lever på olika sätt? Hur definierar du begreppet mångfald?

För vem är texten tillgänglig? För vem är den inte tillgänglig?

NÄR DU JOBBAR MED BILD:

I vilken miljö, i vilket sammanhang är bilden tagen? Vad ska bilden illustrera?

Vad säger bilden om till exempel klass, kön och etnicitet? Om det finns människor med:

Vilka människor?

Ålder, kön, hudfärg, funktionalitet? Är någon aktiv/passiv?

Vilka kläder har personen/personerna? Vad säger bilden om stad/land?

Begrepp och definitioner

Avvikande: Den som anses bryta mot normen

Diskriminering: I rättslig mening att en enskild person missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan i en jämförbar situation, om missgynnandet har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. I vidare bemärkelse kan man tala om att hela befolkningsgrupper diskrimineras, så kallad strukturell diskriminering

Diskrimineringsgrunder: Sju stycken enligt diskrimineringslagen från 2009: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning och ålder

Funktionshinder: Ett hinder i omgivningen och miljön, till exempel bristande tillgänglighet

Funktionsnedsättning: Nedsättning av en persons fysiska, psykiska eller intellektuella funktionsförmåga

Funktionsvariation, funktionsskillnad: Nyare begrepp som refererar till alla människor och innebär att alla fungerar på olika sätt. Begreppet är tänkt att neutralisera och inte peka ut

Etnisk tillhörighet: En individs nationella och etniska ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande

Exkludera: Utestänga. I EU används begreppen *social inclusion/exclusion* för att beskriva integrations- och marginaliseringsprocesser. I Sverige har begreppet utanförskap etablerats

Hbt-certifiering: Sedan 2008 erbjuder RFSL hbt-certifiering, vilket innebär ett åtagande där en överenskommen genomförandeplan med utbildningsinsatser och annat internt utvecklingsarbete ska följas. Certifieringen är ett kvitto på att ett systematiskt arbete har genomförts

Hbtq: Samlingsbegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner och queer

Inkludera: Inbegripa, innefatta, med syfte att främja mångfald och icke- diskriminering

Jämlikhet: Alla människor ska vara lika inför lagen och ha samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter

Jämställdhet: Rör relationen mellan två köns kategorier, kvinnor och män, där dessa ska ha lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter på samhällets alla nivåer

Kön: Kan avse biologiskt kön men också socialt skapat kön (genus)

Likabehandling: Principen om likabehandling är vägledande inom EU för att beakta allas lika rättigheter

Mångfald: En variation av egenskaper, kompetenser, individer och grupper

Mänskliga rättigheter: Utgår från FN:s universaldeklaration från 1948. Därefter har en rad bindande konventioner antagits av FN:s medlemsstater, bland andra konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering, konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor, konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, konventionen om barnets rättigheter, konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt konventioner som rör nationella minoriteters status. Andra internationella överenskommelser om mänskliga rättigheter är exempelvis Europarådets europeiska konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna antagen 1950, Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter 1998, Europeiska unionens Lissabonfördrag, slutratificerat av medlemsstaterna 2007, i kraft den 1 december 2009, samt EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna år 2000/2010

Norm: Social regel, förgivettagande, rättesnöre, mall, måttstock. Normer kan vara rättsliga, ekonomiska, moraliska, sociala, estetiska, tekniska etcetera. De är i allmänhet intimt förbundna med sociala värden, och de utgör medel för att förverkliga tillstånd som värderas högt av den

Kortversion av NORMKRITISK GRANSKNING

samhällsgrupp som bejakar dem. De formella lagarna uttrycker en del av samhällets normsystem medan andra normer finns förankrade i traditioner, seder och bruk

Normal: Vanlig, genomsnittlig, naturlig, det önskvärda

Normkritik: Innebär att fokusera på de normer och maktstrukturer som gör att individer och grupper uppfattas som avvikare samt på de konsekvenser som kommer av denna obalans

Queer: Begrepp som används för att ifrågasätta heteronormen

Sexuell läggning: Förmåga att bli kär, förälskad i och attraherad av andra människor. I rättslig mening finns tre sexuella läggningar: homo-, bi- och heterosexuallitet

Socioekonomisk bakgrund: Statistisk indelning av befolkningen efter bland annat inkomstnivå och utbildning

Stereotyper: Förenklade och förutfattade inre och yttre bilder av en grupp eller en individ

Tolerans: Accepterade av det påstått avvikande. Vanligt begrepp inom fältet mänskliga rättigheter

Transpersoner: Paraplybegrepp för en rad könsöverskridare, till exempel transvestiter och transsexuella

Källor: Institutet för språk och folkminnen, RFSL, Språkrådet, ne.se,

Diskrimineringsombudsmannen, diskrimineringslagen, Statistiska centralbyrån